

Yabancı Uyruklu Öğrencilere Türkçe Öğretiminde Millî Kültürümüzü Oluşturan Halkbilimi (Folklor) Unsurlarından Yararlanma

Doç. Dr., Halil Altay GÖDE
Süleyman Demirel Üniversitesi,
Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü,
halilgode@sdu.edu.tr

Öğr. Gör. Hüseyin Kürşat TÜRKAN
Mustafa Kemal Üniversitesi,
Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü,
kursatogretmen@hotmail.com

ÖZET

Dil, bir toplumun anlaşma vasıtası olmakla beraber aynı zamanda ait olduğu toplumun millî kültürünü taşımak ve yaymakla yükümlü olan en önemli temsilci olarak görülmektedir. Dil öğretiminde dört temel beceri olarak adlandırılan dinleme, okuma, konuşma ve yazma eğitimi yabancılara Türkçe öğretiminde ilk ve en önemli basamağı oluşturur. Adı geçen bu önemli basamakların icrasında yani kültürel etkileşimin gerçekleştirilmesinde halkbilimine ait olan unsurların (hikaye, fıkra, masal, efsane, atasözü, deyim vb.) yeri ve önemi tartışılmayacak şekilde ayrı bir kategoride değerlendirilmelidir. Hâl böyleyken bu denli önemli bir görevi kendine amaç edinen eğitimcilerin bu konuda çok hassas olmaları gerekmektedir. Öncelikle bizi biz yapan ve bizi diğer milletlerden ayıran kültürel unsurlarımızı nerede, ne zaman ve nasıl verileceği hususu profesyonel bir anlayışı gerektirmektedir. Bu noktada özellikle aziz milletimizin tarihi, coğrafyası, dinî değer ölçütleri, folkloru, sanatı, edebiyatı, dünya görüşü ve millet olmayı gerçekleştiren her türlü ortak değerleri yüzyılların süzgecinden süzülüp süzülüp kelimelerde sembolleşerek simgesel bir yapıyla dil hazinesini oluşturmuştur. Dolayısıyla simgesel anlayışla oluşan ve dil hazinemizi ifade eden kelimeler bir araya gelerek zikredilen halkbilimi (hikaye, fıkra, masal, efsane, atasözü, deyim vb.) unsurlarını inşa edip sosyal yapımızın ve kültürümüzün bir aynası olmuştur. Yabancılara Türkçenin öğretimi konusunda yazılan ilk eser, Kaşgarlı Mahmut'un 1072-1074 yılları arasında yazmış olduğu Divânü Lûgati't-Türk adlı eseridir. Bilindiği gibi halkbilimi unsurlarının ilk örneklerinin Divânü Lûgati't-Türk'te görüldüğünü söylemek faydalı olacaktır. Buradan hareketle biz, bu bildirimizde gerek yurt içinde gerekse de yurt dışında yabancı dil olarak Türkçe eğitimi alan kişi/kişilerde özellikle masalların yeri ve önemi üzerinde durmayı hedefliyoruz. Öğrencilerin istenilen dil becerilerini edinmelerinde ders kitaplarında yer alınması hedeflenen masalların kolay anlaşılabilir olması, tüm öğrenciler tarafından ilgi çekici olması, tema ve konulara uygun metinlerin bulunması, söz konusu masalların öğrenci seviyesine uygunluğu, görsel özelliği, ölçme-değerlendirme bölümlerinde alınan dönütlerin uygun bir biçimde yorumlanabilmesi yönü kanaatimizce masalların önemi daha da artmaktadır.

Anahtar sözcükler: Dil, Türkçe, Türkçe Öğretimi, Halkbilimi, Masal.

TURKISH FOREIGN STUDENTS TEACHING THE CREATOR NATIONAL CULTURE FOLKLORE (FOLK) USE ELEMENTS

ABSTRACT

Language, but it is also a community of the agreement means that the society is the most important representative of the national culture is seen as responsible for transport and spreading. Referred to as the four basic skills in language teaching, listening, reading, teaching Turkish to foreigners speaking and writing instruction creates the first and most important step. That the performance of this important cultural places mentioned in the realization of the interaction of the elements of folklore (stories, anecdotes, tales, legends, proverbs, idioms, etc.) To be discussed in a separate place has a lot of. Disturbingly having the objective of such an important task, educators need to be very sensitive to it. First of cultural factors on who we are and distinguishes us from other nations, where, when and how a given

requires an understanding of professional issues. At this point our nation's cherished history, geography and religious value criteria, folklore, art, literature, philosophy and all kinds of folks that perform common values to be filtered through the centuries symbol words float float consisted of a symbolic treasure of language structure. Therefore, understanding the symbolic expression consisting of words, to come together and referred to the language of folklore treasure (stories, anecdotes, tales, legends, proverbs, idioms, etc.). Components have been built and a mirror of the social structure and culture. The first work in teaching Turkish to foreigners post, which was written between the years of 1072-1074 Mahmud of Kashgar Diwan Lughat - Turkey 's work. As we know, the first examples of the elements of folklore would be helpful to say Diwan Lughat -Turk seen. Thus, we need our paper as a foreign language in the country as well as abroad, the Turkish education per person / people who are aiming to stand on, especially the importance of fairy tales. Someone make the required language skills of the students to be in textbooks intended to be easily understood tales, to be interesting for all the students , there is text in accordance with the theme and topics of these tales student level, visual amenity, in accordance with the interpretation of measurement and evaluation aspect of feedback received from departments in our opinion further increased the importance of fairy tales .

Keywords: Language, Turkish, Turkish Language Teaching, Folklore, Fairy Tale.

GİRİŞ:

Dil öğretimi çok eski tarihlere dayanmaktadır. İnsanlar ekonomik, siyasi ve dinî nedenlerle başka dilleri öğrenme çabasına girmişler veya kendi dillerini yayma gayreti taşımışlardır. Türkçe, dünyanın birçok yerinde anadil ve resmî dil olma özelliği taşımasına ve başka bir deyişle en çok konuşulan beşinci dil olmasına (Akalın 2005: 1) rağmen maalesef ki anadilimiz Türkçenin eğitimi ve öğretimi, diğer diller kadar yaygınlaşmamış; ancak günümüz Türkiye'sinde popüler bir ivme kazanan yabancı dil öğretimi dilbilimciler, Türkologlar ve eğitimbilimciler tarafından yapılan ciddi çalışmalar neticesinde meyvelerini vermeye başlamıştır.

Çok dillilik ve çok kültürlülüğün giderek önem kazandığı 21. yüzyılda Yabancı Dil Olarak Türkçenin öğretimi daha fazla önem kazanmaya başlamış ve bu önem gün geçtikçe daha da artmıştır. Türkiye'nin dünya ülkeleriyle ticari, askerî, ekonomik vb. ilişkilerinin artması Avrupa, Amerika, Afrika, Asya ve özellikle Türk cumhuriyetlerinde Türkçeye karşı ilginin artmasını sağlamıştır.

Tarihin bilinen ilk dönemlerinden beri gelişmiş, işlenmiş ve zenginleşmiş bir dil olarak karşımıza çıkan Türkçenin hem ana dili olarak hem yabancı dil olarak öğretimi konusunda yapılmış somut örnekler vardır (Karakuş 2006: 12-14). Bu konuda söylenecek ilk örnek herkesin tartışmasız kabul edeceği Divanü Lugatî't-Türk adlı başyapıttır. Divanü Lugatî't-Türk, Araplara Türkçe öğretmek amacıyla yazılan Türkçe-Arapça bir sözlüktür. Kaşgarlı Mahmut'un bu eseri Türkçe-Türkçe tek dilli bir sözlük yazıp Türkçenin Arapça kadar zengin bir dil olduğunu göstermekten ziyade Türkçe-Arapça iki dilli bir sözlük yazıp Araplara Türkçeyi öğretmeyi amaçlamaktadır (Adıgüzel 2010: 27-29). Divanü Lugatî't Türk'ten sonra Türkçenin öğretilmesi amacıyla yazılmış ikinci bir eser, Codeks Comanicus'tur. Codeks Comanicus, hem Kıpçak Türklerine ve diğer topluluklara Kıpçak Türkçesini öğretmek hem de Kıpçaklar arasında Hristiyanlık dinini yaymak amacıyla Latin alfabesiyle 1303-1362 yılları arasında (tahminen) Alman ve İtalyan misyonerler tarafından yazılmış bir eserdir (Karakuş, 2006: 20-21).

Buradan hareketle Osmanlı döneminde yabancılara Türkçe öğretimi çalışmaları devşirme yolu ile Yeniçeri Ocağına alınan Hristiyan çocuklarına Türkçe öğretilmesiyle başlatılabilir. Hal böyleyken Balkanlar'a geçildikten sonra yapılan savaşlarda tutsak edilen Hristiyanların bir kısmının kendiliğinden Müslümanlığa geçerek Türkçe öğrendikleri ve Balkanlarda yaşayan yerli halktan Türkçe öğrenmeye çalışanlar olduğu da bilinmektedir.

Eski Anadolu Türkçesi döneminin dil tarihi açısından en önemli olayı Karamanoğlu Mehmet Bey'in 15 Mayıs 1277 Perşembe günü yayımladığı "Bugünden sonra divanda, bargâhta, dergâhta, Türkçeden başka dil kullanılmayacaktır." buyruğudur. Karamanoğullarının aksine Selçuklu ve Osmanlılarda sanatçılar ve devlet adamları Türkçeye rağbet göstermemiştir. Eski Anadolu Türkçesi döneminde Türkçenin ana dil olarak öğretimi önem kazanmış ve medreselerde ders kitabı olarak okutulmaya yönelik birçok eser yazılmıştır. Eski Anadolu Türkçesi kapsamına girebilecek yabancılara Türkçe öğretimiyle ilgili bilinen tek eser İbn ü Mühennâ Lûgati olarak da bilinen Hilyetü'l-İnsân ve Heybetü'l-Lisân'dır (Açık 2008: 2). Osmanlı İmparatorluğu dönemindeki eğitim kurumlarında Türkçe öğretimi ise Tanzimat dönemiyle başlamıştır. Bu dönemde açılan Rüştîyelerin eğitim programlarında anadil olarak Türkçenin öğretilmesine büyük ölçüde yer verildiğini de burada vurgulamamızda yarar vardır.

Günümüz dünyasında ikinci dil / yabancı dil büyük bir önem kazanmıştır. İnsanlar hangi sektörde çalışıyor olurlarsa olsunlar bir yabancı dil, hatta ikinci bir yabancı dil öğrenme ihtiyacını duymaktadırlar. Bir yabancı dil bilmenin ayrıcalık olmaktan çıkıp herkesin sahip olması gereken bir özellik olduğu günümüzde yabancı dil eğitiminin önemi de artmıştır (Göçer 2009: 28-30). Yabancı dil öğrenimi, kişinin ana dili dışında aynı zamanda başka bir dil ve kültürle tanışması anlamına gelmektedir. Dil insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabîî bir vasıta; kendi kanunları içinde yaşayan ve gelişen canlı bir varlık; milleti birleştiren koruyan ve onun ortak malı olan sosyal bir müessese; seslerden örülmüş muazzam bir yapı; temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli anlaşmalar ve sözleşmeler sitemidir (Ergin 2005: 13).

İnsanlar, toplumlar ve milletler arasında kişisel, kurumlar arası ve devletler seviyesinde çeşitli ilişkiler bulunmaktadır. Bilim, siyaset, askerlik, eğitim, turizm, kültür, sanat, ticaret ve iletişim alanlarındaki bu ilişkilerin sağlıklı olarak yürütülebilmesi için ana dilden başka milletlerarası ortak olan dillerin öğrenilmesi gerekmektedir. Çünkü bir yabancı dil öğrenmek yeni bir insan olmak anlamına gelmektedir.

Günümüzde dil öğretimi, ana dil ve yabancı dil öğretimi şeklinde gerçekleşmekte ve bu durum gittikçe önem kazanmaktadır. Özellikle 20. yüzyıl ile birlikte iletişim teknolojisinde yaşanan gelişmeler milletlerarası ilişkileri de inanılmaz derecede artırmıştır. İlişkilerin bu denli hızlanması neticesinde insanlar arasında ortaya çıkan iletişim sorunu doğal olarak bazı dillerin (İngilizce, Fransızca, Rusça, İtalyanca vb.) hızla yayılmasına ortam sağlamıştır.

Aksan (Aksan 2003: 65) "Bir ulusun yaşayış biçimi, inançları, gelenekleri, dünya görüşü, çeşitli nitelikleri ve hatta tarih boyunca bu toplumda meydana gelen çeşitli olaylar üzerinde hiçbir bilgimiz olmasa bile yalnızca dilbilim incelemeleriyle bu dilin söz varlığının, söz hazinesinin derinliğine inerek bütün bu konularda çok değerli bilgiler ve güvenilir ipuçları edinebiliriz." demektedir. Baylon ise dil toplumsal yapıyı açıklamakla kalmaz, bu yapıda zamanla ortaya çıkan değişiklikler hakkında da bize bilgiler sunar (Baylon 1991: 49) der. Dil öğretiminin temelinde dört dil becerisi olarak kabul edilen dinleme, konuşma, okuma ve yazmanın geliştirilmesi görüşü vardır. Bu nedenle eğitim programlarının düzenlenmesi de bu becerilere ilişkin hedef ve davranışların programda yer almasını gerekli kılmaktadır. Dilin zenginleşmesi ve gelişimi ile söz varlığı belirleme çalışmaları arasında sıkı bir ilişki vardır. Söz varlığı belirleme çalışmaları söz konusu olduğunda en zengin, en duru kaynakların halk ait olan masallar olduğu ifade edilebilir.

Sakaoğlu, (2002: 4) masallarda hayvanlar ve tabiatüstü varlıklar gibi kahramanların olabileceğini, olayların masal ülkesinde cereyan ettiğini ve masalların hayal mahsulü olduğunu belirtirken onların dinleyicileri inandırabileceğine de atıfta bulunmuştur. Elçin ise masalı "bilinmeyen bir yerde, bilinmeyen şahıslara ve varlıklara ait hadiselerin macerası, hikâyesi" (1993: 368) olarak tanımlamıştır. Bakırcıya göre masal, "Konusu genellikle hayvanlar, ara sıra da hayvan ve insan arasında geçen, dinleyenlere ahlâki bir ders veren ve nesir şeklinde olan kısa

metinlerdir." (Bakırcı 2004: 184-187). Göde'ye göre ise masal, anlatmaya dayalı türler içinde destanlardan sonra karşılaşılabilecek bir tür olarak tanımlanmaktadır (Göde 2010: 19-21).

Dil öğretiminde kültürel öğelerin aktarılması gerekmektedir. Aksi takdirde yabancı dil öğretimi eksik kalır. Çünkü dil, kültürün aynası ve aktarıcısı durumundadır. Yabancılarla Türkçe öğretirken kültür unsurlarına yer vererek onların dilin içine girmelerini sağlamak, sosyal ilişkilere yer vermek ve öğrendiklerini sıkça tekrarlatmak gerekir (Barın 1994: 55).

Yabancı dil öğretimi bahsinde akla gelen ilk şey, şüphesiz ki bir toplumun maddi ve manevi varlığı ile yazılı ve sözlü değerlerini oluşturan sosyo-kültürel olgudur. Bu amaçla yabancı dil olarak Türkçe öğretilirken kullanılan metinlerin kültür aktarımı açısından yeterliliği ve metinler oluşturulurken dikkat edilmesi gereken noktalar üzerine araştırmalar yapılması son derece önemli bir mevzudur. Kazandırılması düşünülen hedef davranışlardan mütevellit hazırlanacak materyallerde nelerin, nasıl ve niçin kullanılması gerektiğini planlamak, sınıflandırmak bir uzmanlık sorunudur. Zaten 'Avrupa Dil Portfolyosu'nun esasını teşkil eden üç temel görüşten birisini de yabancı dil öğretiminde kültürel değerlere yer verilmesi ilkesi oluşturmaktadır. Dolayısıyla, Türkçeyi yabancı ya da ikinci dil olarak öğretenlerin, dil düzeylerini göz önünde bulundurmak kaydıyla tedrici bir şekilde öğrencilerini Türkçenin içinde yer aldığı kültür sistemimiz hakkında da aydınlatması gerekmektedir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin temel amaçları arasında Türkçenin doğru ve etkili bir biçimde kullanımını sağlama esası yer almaktadır. Bu nedenle söz konusu katılımcılara ikinci bir dil olarak Türkçe öğretiminde dinleme, okuma, konuşma ve yazma ile ilgili temel dil becerilerinin etkin bir biçimde geliştirilmesine önem verilir. İşte söz konusu olan bu becerilerin oluşumunda ve etkin kullanımında masalların şüphesiz ki önemli bir yeri vardır. Çünkü yabancı uyruklu öğrencilere öğrenmeye çalıştıkları ikinci bir dilin yani Türkçenin en güzel örneklerini sunan, edebî zevkini tattıran ve hayal güçlerini geliştirme olanağı sağlayan türler arasında masalların çok farklı bir yeri vardır.

Bir insana gerek ana dili gerekse de öğreneceği ikinci bir dil için (yabancı uyruklu öğrenciler için) ikilemeler, benzetmeler, uyaklar, deyimler, atasözleri vb. gibi konuşma dilinin bütün incelikleriyle zenginleştirilmiş masallardan daha iyi, sözlü veya yazılı hangi edebiyat ürünü öğretebilir ki? (Yavuz 2002: 153) ifadesiyle dil öğretiminde halkbilimi unsurlarının önemine atıfta bulunulmuştur. Okur (2003), hayvan masallarının dil açısından oldukça zengin olduğunu ifade etmiş, ikilemelerin, yansıma sözcüklerin, benzetmelerin, aktarmaların, deyimlerin, atasözlerinin ve zıt kavramların bu masalarda bolca kullanıldığını belirtmiştir. Ayrıca hayvan masallarının anadil öğretimindeki yeri ve önemine değinerek bu türün, dil gelişimine ve anadil öğretimine katkısı olduğunu belirtmiştir. Derman (2002) da Türkçe öğretiminde masal metinlerinin nasıl kullanılabileceği üzerinde durmuştur.

Halk edebiyatı ürünleri arasında bulunan, söz varlığının zenginliğiyle göze çarpan ve dil edinimi sürecinde etkili işlevi olan türlerden biri de masallardır. Anlatımı etkili hâle getirmek ve canlı tutmak için kalıplaşmış ifadelerin, deyim, atasözü ve ikilemelerin etkin biçimde kullanıldığı masallar, sözlü kültürün binlerce yıllık birikimini taşımakla birlikte, dil eğitimi sürecinin de vazgeçilmezleri arasına girmişlerdir. Bu derece öneme sahip olan masalların söz varlığı, onları okuyan ya da dinleyen bireylerin alıcı ve üretici söz varlığının da gizli gücüdür (Baş 2010: 48-55). Atasözleri ulusların deneyimleri ile biçimlenen, az sözcük ile belli bir düşüncüyü, deneyimi, öğüdü sunan söz değerleridir. Aksan'a (2003, s. 38) göre "Her ulusun kendi deneyimleriyle, bilgeliğiyle oluşturduğu atasözleri bir dil birliğinin dünya görüşünü, yaşayış biçimini yansıttığı gibi o toplumun kültür tarihiyle ilgili önemli ipuçları da verir". Yeşil'e (2000: 251) göre "Atasözleri ve deyimler ulusların damgasını taşırlar. Yani bir ulusun benliğinin yansımasını atasözleri ve deyimlerinde bulmak mümkündür. Ulusun zekâsı, espri anlayışı, hayat felsefesi, eleştirileri hep bu dil yapılarında anlamını bulmuştur" der.

Masallar, ait olduğu milletin veya yerin coğrafi yapısından iklimine, halkın geçim kaynağından, din, dil, üslup ve ahlâkî özelliklerine kadar bütün kültür değerlerini aksettirirler. Genel olarak masal diğer edebî türlere göre çok daha kısa, kolay anlaşılır ve az kelimeyle çok şey anlatacak şekilde olduğundan dil öğretiminde hedeflenen davranışları en ekonomik yoldan okuyucu veya dinleyiciye aşılama yöntemini kolaylıkla yerine getirmektedir. Söz konusu bu durum, sözel zekânın önemli özelliklerinden kelimelerle düşünme kabiliyetine olumlu yönde katkı yapacağı gerçeğini de gözler önüne sermektedir.

Masalların eğitselliği üzerinde duran çalışmalar, ilgili konuya gönül vermiş birçok bilim adamı tarafından gözden geçirilerek konunun nasıl ele alındığı belirlenmiştir. Bunlardan Kantarcıoğlu (1991), "Eğitimde Masalın Yeri" adlı kitabında masalın çocuk eğitimindeki yeri üzerinde durarak masal anlatma ve okuma tekniklerinin neler olduğunu belirtmiştir. Yaman (1995) da "Çocuk Yazını Olarak Masal" adlı eserinde masal kavramına, masalların eğitimdeki yerine, masalların alımlanması konusundaki farklı görüşlere, bazı Grimm masallarının Anadolu masalları ile kıyaslanarak analizlerine yer vermiş, eğitimde masallardan nasıl yararlanılabileceğine ilişkin örnekler üzerinde durmuştur.

Genel itibarıyla masallarda aktarılmak istenen bir mesaj olduğu gibi masalı okuyan kişiler tarafından dil eğitimine (anlama, dinleme vs.) katkı sağlaması bakımından da oldukça önemlidir. Masalın aslında sadece okuyan veya dinleyenleri eğlendirmek amacıyla var olmadığı gayet açıktır. Herhangi bir şekilde kişinin okuduğu veya dinlediği masallara dikkat etmese bile içindeki cümle kurguları ve içinde geçen cümle yapılarını zihnine yerleştirir ve farkında olmadan bunları öğrenerek ileride kendi kuracağı cümlelere zenginlik katmak için bu cümleleri kullanabilir. Masalların bireylere dil becerilerine yaptığı bir diğer katkı ise onlara kelime öğretimidir. Birey herhangi bir metni (gazete, dergi vs.) okurken veya dinlerken karşılaştığı anlamını bilmediği kelime veya kelimeleri geçiştirebilir hatta bu kelimelerden dolayı okuduğu metni bırakabilir. Fakat bir masal okuyorsa ve bu masal söz konusu kişinin ilgisini çekecek düzeyde ise mutlaka o kişi, okuduğu masaldaki kelimelerin anlamlarını severek araştırır ve kelimeleri çok daha iyi akılda kalacak düzeyde öğrenir.

Masallar, diğer folklor ürünleri gibi paylaşılan hayatın içinde doğmuş ve muhafaza edilmiştir. Bütün dünyada masallar, ortak bir yapıya ve ortak motiflere sahip sözlü gelenek içinde yaşayan, XIX. yüzyıldan itibaren düzenli bir biçimde yazıya geçirilen edebî bir türdür. Masalların bu ortak özellikleri yanında bu türü canlı ve her zaman okunur ve dinlenir yapan, dili ve olayları biçimlendiren ve hareketlendiren kültür birikimi, farklılığı ve milliliği meydana getirmektedir. Dil, masal kahramanları, aile ve toplum, çevre, inanç, adet ve gelenekler, kabuller masallarda milliliği meydana getirir (Günay 1992: 616).

Boratav'a (1958: 12) göre "Masal, öğrenilmeye çalışılan bir dilin nasıl kullanıldığını öğretir, söz konusu kişiye bu dilin kıvraklığını, zenginliğini, inceliğini gösterir." Masalın sağladığı yararlar arasında dili kullanma yeteneğini geliştirmek, düş gücünü zenginleştirmek, bunun yanında dil becerilerinden dinleme, anlama ve konuşmayı öğretmek, sözcük dağarcığını geliştirmek, merak duygusunu uyandırmak, güzellik duygusunu geliştirmek, olumlu tutum geliştirmek vb. özelliklere değinir. Anlama, yazının ve konuşmanın ne demek istediğini algılamaktır; okuma ve dinlemenin amacıdır. Okuma ve dinleme esnasında bir anlama sürecidir (Özbay 2007: 13).

Masallara dikkat edildiğinde gerçek yaşama dair bütün izler görülür. Yoksulluk, dolandırıcılık, aldatma, kandırma, paylaşma, yardımlaşma, dayanışma insanların günlük hayatı içinde sıkça karşı karşıya kaldığı durumlardır. Bir bakıma masal, "gelişen bireyi; değerlendiren, eleştiren ve üreten bir düşünce tarzına yönelterek onun sosyalleşmesine yardımcı olur (Yaman 1995: 82). Özellikle yabancı uyruklu öğrenciler, dil seviyelerine göre uyarlanmış masalları okuyup söz konusu metinlerdeki anlamlarını bilmedikleri kelimeleri öğrenerek sözel-dilsel

zekâlarını olumlu yönde geliştirmiş ve ilerletmiş olurlar. Bilindiği üzere bir kelimenin anlamını öğrenmeye dayalı etkinliklerden en verimlisi bilinmeyen bir kelimeyi cümlelerin gelişinden ve cümle yapısının tamamından çıkarmaktır. İlgili çalışmanın başarıya ve sonuca ulaşabilmesi ise cümlelerin genelini anlaşılmamasıyla birebir ilgilidir. Bu noktada özellikle masallar daha öncede değindiğimiz gibi basit, kolay anlaşılır cümle yapıları sebebiyle bu tip çalışmalar için oldukça uygundur.

Söz varlığı denince, yalnızca o dilin sözcükleri değil, deyimleri, kalıp sözleri, kalıplaşmış ifadeleri, atasözleri, terimleri ve çeşitli anlatım kalıplarının bütünü anlaşılmalıdır (Aksan 2004: 7). Aksan (1999: 91) ve Akar (1994: 32-36) deyimlerin toplumun kültürünü yansıtan önemli dilbilimsel öğeler olduğuna işaret etmektedir. Aksan'a (1999: 91) göre "Deyimler bir başka ulusla olan kültür ilişkileri sonunda olan çevrilme, alınma değilse bir dili konuşan toplumun dünya görüşünü, yaşam biçimini, çevre koşullarını, gelenek görenek ve inançlarını, önem verdiği varlık ve kavramları, kısacası maddi ve manevi kültürünü yansıtan, o toplumun düşünce biçimini, hatta nükte ve buluşlarını ortaya koyan, dilbilim açısından da önemli olan sözlerdir. Dilci ve halkbilimciler, yalnızca deyimlerine dayanarak, bir toplumun bütün kültürünü inceleyebilir, önemli sonuçlar çıkarabilirler." der.

Folklorun işlevlerinden birisi, bireylerin toplumda kabul edilmiş kültürel değerlere uyumunu sağlamasıdır. Öte yandan folklor, eğitimde oynadığı rol ve toplumsal kültürü yansıtmaları dolayısıyla kültürel değerlerin kuşaktan kuşağa sürekliliğini de temin eder. Bu özellikleri dolayısıyla, yabancılara Türkçe öğretimi sürecinde folklor malzemelerinin kullanımı, Türkçe ile Türk kültürü öğretimi arasında bir köprü işlevi görebilir. Türkçe öğretmenleri, dil öğretiminde kendiliğinden ortaya çıkan folklor malzemelerini kullanma fırsatlarını değerlendirerek yabancı öğrencilerin dikkatlerini Türk kültür değerleri, tarih ve edebiyatına çekebilir. Bilindiği gibi, yabancı dil öğretiminde dilin ait olduğu kültür ortamının tanıtılması, dil öğretiminin hedefleri arasında sayılmaktadır. Dolayısıyla, Türkçeyi yabancı veya ikinci dil olarak öğretenlerin, öğrencilerini dilimizin içinde yer aldığı Türk kültür sistemi hakkında da aydınlatması gerekmektedir (Özdemir 2013: 157). Yabancılara Türkçe öğretimi sırasında en önemli etkinlik, kelime öğretimidir. Kelime öğretiminde kullanılabilecek rol yapma, drama ve gösteri teknikleri, zekâ türlerinin özelliklerine hitap eden öğretim teknikleridir. Çünkü, değişik zekâ alanlarına sahip olan öğrenciler için belli kelimelerin öğretilmesi hedefine yönelik hazırlanmış masallar sayesinde kelime hazinelerini ve cümle dizilim yapılarını her geçen gün daha da ilerletir ve geliştirirler.

Dil öğretimi, belirli ilkeler ışığında yapılmalıdır. Yabancılara Türkçenin öğretimi işi, Türkçe ve Türk kültürü açısından son derece önemlidir. Bu yüzden, bu konuda temel ve genel ilkelerin doğru belirlenmesi ve öğretimde bunlara eksiksiz olarak yer verilmesi gerekmektedir. Yabancılara Türkçe Öğretiminin iyi anlaşılabilmesi için öncelikle insanların niçin yabancı dile ihtiyaç duyduklarını açıklamak gerekir. Bunun için de, dilin insan hayatındaki önemi üzerinde durmak şarttır. Araştırmacıların masallar üzerinde durduğu ortak nokta, masalların dil gelişime yapacağı olumlu katkı hususudur. Dil ve anlatım açısından masallarla bazı özelliklerinin birebir aynı olduğu için hayvan masalları da bu gruba kolaylıkla dâhil edilebilir. Atasözleri ve deyimlerin anlatımı, içinde barındırdığı bazı yabancı kelimelerin öğretimi, bazı hayvan masallarının bünyesinde bulunan tekerlemelerin varlığı araştırmacıların da üzerinde durduğu gibi dil eğitimi açısından oldukça büyük önem taşımaktadır.

Kesif yapma ve kültürel etkileşim gibi bireyin doğrudan aktif katılımını gerektiren olgular, kavram oluşturmada ve aktarmada oldukça etkili olgulardır. Bu olgular, bireyin aktif olarak kavram öğrenme sürecine girmesini sağlayabilecek yaklaşımlar içerisinde her zaman yer bulmaktadırlar (Novak 1984: 7). Kavram öğrenmeye öğretim açısından bakılarak kavram öğrenmede öğretim yönteminin tek başına bir anlam ifade etmediği görülebilir. Öğretmenden,

herhangi bir öğretim yöntemine bağlı kalmaksızın, öğrencinin bireye özgü özelliğine uygun koşulları dikkate alarak öğretimi tasarlaması ve uygulaması beklenir. Çünkü, bilginin yapılandırılması, öğrencinin bilişsel yapısıyla öğretmenin düzenlediği çevre koşullarının etkileşimi sonucu gerçekleşir (Ülgen 2001: 186). İşte bu noktada yabancı uyruklu öğrencilere Türkçe öğretiminde yararlanması düşünülen halkbilimi unsurunun bir parçası olan masallar, profesyonel bir anlayışla tasnif edilip dil seviyelerine göre (A1, A2, B1 vs.) sınıflandırılmalıdır.

Öğrenme ya da öğretme, bir iletişim işi olduğuna göre, okuduğunu ya da dinlediğini anlayamayan, bilgi, düşünce ve duygularını sözle ya da yazıyla anlatamayan bireyin hayatta başarısız olması çok güçlü bir ihtimaldir. Gerçekten de bugün, öğretim araçlarının çok gelişmiş olmasına karşın yine de, öğrenim büyük ölçüde okumaya dayanmaktadır. Bütün derslerin okumayı gerektirdiği göz önüne alınırsa iyi okuyamayan ve okuduğunu tam olarak anlayamayan bir öğrencinin derslerde başarılı olması beklenemez (Tekin 1980: 18). Unutulmamalıdır ki; yabancı uyruklu öğrencilere masal anlatılırken dinleme ve masaldan anladıklarını ifade etmeleri istenirken anlatma becerileri; önce masalın anlatılıp sonra anlatılmasıyla sözcük dağarcığının gelişmesi sağlanabilir. Ayrıca masalları dramatizasyon çalışmalarında kullanarak ilgili kişilerin kendilerini daha iyi ifade edebilme becerileri de kazandırılabilir.

Türkçe barışın, kardeşliğin dilidir. Dilimiz dünyamızdır. Dilimizi öğrenmek isteyen her yabancının bu dünyada muhakkak bir yeri ve içeceği bir Türk kahvesi vardır.

KAYNAKÇA

- ***AÇIK, Fatma** (2008). *Türkiye’de Yabancılar Türkçe Öğretilirken Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu Bildirisi. Doğu Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü, Lefkoşa.
- ***ADIGÜZEL, M. Sani** (2009). *Kaşgarlı Mahmut’un Türkçe Öğretim Yöntemi*. Türklük Bilimi Araştırmaları. Ankara.
- ***AKALIN, Ş. Haluk** (2005) *Türkçenin Güncel Sorunları* (Çevirimiçi <http://turkoloji.cu.edu.tr>)
- ***AKAR, Y.** (1994). *Deyimlerde Güçlü ve Etkin Anlatım*. Ankara Üniversitesi TÖMER Dil Dergisi. Ankara.
- ***AKSAN, D.** (1999). *Türkçenin Gücü*. Bilgi Yayınevi. İstanbul.
- ***AKSAN, D.** (2003). *Her yönüyle Dil-Anaçizgileriyle Dilbilim*. TDK Yayınları. Ankara.
- ***AKSAN, D.** (2004). *Türkçenin Sözvarlığı*. Engin Yayınevi. Ankara.
- ***BAKIRCI, Nedim** (2004). *Türk Dünyası Coğrafyasında Tespit Edilmiş Hayvan Masalları Üzerine Bir İnceleme*. Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya
- ***BARIN, Erol** (1994). *Yabancılar Türkçenin Öğretimi Metodu*. A.Ü. TÖMER Dil. Ankara.
- ***BAŞ, Bayram** (2010). *Türk Masallarının Söz Varlığı Üzerine Bir Değerlendirme*. Millî Folklor, 2012, Yıl 24, Sayı 93.
- ***BAYLON, Christian** (1991). *Sociolinguistique (Société, Langue et Discours)*. Éditions Nathan, ISBN 209 190048 7, POITIERS/FRANCE.
- ***BORATAV, Pertev Naili** (1958). *Zaman Zaman İçinde*. Remzi Kitabevi. İstanbul.
- ***DERMAN, S.** (2002). *Anadil (Türkçe) Öğretiminde Masal Metinlerinin Kullanılması*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya.
- ***ELÇİN, Şükrü** (1993). *Halk Edebiyatına Giriş*. Akçağ Yayınları. Ankara.
- ***ERGİN, Muharrem** (2005). *Üniversiteler İçin Türk Dili*. Bayrak Basım/ Yayım/ Tanıtım. İstanbul.
- ***GÖÇER, Ali** (2009). *Türkiye’de Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğreten Öğretmenlerin Uygulamalarına Yönelik Nitel Bir Araştırma*. Dil Dergisi 145. Ankara.
- ***GÖDE, Halil Altay** (2010). *Yalvaç Masalları*. Fakülte Kitabevi. Isparta.
- ***GÜNAY, Umay** (1992). *Sosyokültürel Değişme Sürecinde Türk Ailesi*. T. C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu. Ankara.
- ***Kantarcıoğlu, S.** (1991). *Eğitimde Masalın Yeri*. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları. Ankara.

- ***KARAKUŞ, İdris** (2006). *Atatürk Dönemi Eğitim Sisteminde Türkçe Öğretimi*. Türk Dil Kurumu Yayınları. Ankara.
- ***NOVAK, J.D. ve GOW_N, D.B.** (1984). *Learning How Learn.*, Cambridge Ü. Pres. USA New York.
- ***OKUR, A.** (2003). *Hayvan Masallarının Anadili Öğretiminde Dil, Üslup ve Eğitim Yönünden Yeri ve Önemi*. İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir.
- ***ÖZBAY, Murat** (2007). *Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri II*. Öncü Basımevi. Ankara.
- ***ÖZDEMİR, Cihan** (2013). *Dil-Kültür İlişkisi. Folklor Ürünlerinin Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Yeri ve İşlevi*. Millî Folklor, 2013, Yıl 25, Sayı 97.
- ***SAKAOĞLU, Saim** (2002). *Gümüşhane ve Bayburt Masalları*. Akçağ Yayınları. Ankara.
- ***TEKİN, Halil** (1980). *Okullarımızdaki Türkçe Öğretimi*. Mars Matbaası. Ankara.
- ***ÜLGEN, Gülten** (2001). *Kavram Geliştirme Kurallar ve Uygulamalar*. Pagem Yayıncılık. Ankara.
- ***YAMAN, Memnune** (1995). *Çocuk Yazını Olarak Masal*. Atatürk Üniversitesi Yayınları Erzurum.
- ***YAVUZ, Muhsine Helimoğlu** (2002). *Masallar ve Eğitimsel İşlevleri*. Kültür Bakanlığı Yayınları. Ankara.
- ***YEŞİL, H.** (2000). *Çocuk Kitaplarındaki Atasözü ve Deyimlerin Önemi*. I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu. Ankara Üniversitesi Basımevi. Ankara.